

УДК 621.396

Хом'як О. – ст. гр. ХО-12

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВНЕСОК ВЧЕНИХ-ФІЗИКІВ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ У СВІТОВИЙ РОЗВИТОК НАУКИ

Науковий керівник: асистент Каземчук Р. С.

Українська наукова еміграція має глибокі коріння, які беруть свій початок з другої половини XIV ст. Однак, протягом століть історія української наукової еміграції писалася в складних умовах. Здебільшого доля емігрантів була не безхмарною. Часто, не зі своєї волі, вони змушені були залишати рідну землю і працювати та творити на теренах чужих держав. Саме за таких умов їхній талант не був належним чином поцінований на Україні.

Свою роботу я відвів на матеріал, в якому відслідковував життєвий шлях і наукові досягнення наших земляків, вихідців Тернопілля – Івана Пулюя, Олександра Смакули та Зенона Храпливого.

Світова наукова громада знає професора Пулюя як визначного теоретика і експериментатора, автора багатьох неординарних наукових праць, оригінальних і цінних винаходів, загальноновизнаного фахівця із спорудження електростанцій. Іван Пулюй стояв біля витоків одного із найвизначніших досягнень людства – відкриття "X"-променів, отримав перші високоякісні світлинки з їх застосуванням. Всі експерименти з "X"-променями вчений проводив з вакуумними трубками власної конструкції. Об'єктом його уваги були також проблеми молекулярної фізики, дослідження властивостей та природи катодних променів. Ним опубліковано десятки статей та брошур, всього понад 50 наукових праць. В галузі електротехніки Іван Пулюй удосконалив технологію виготовлення розжарювальних ниток для освітлення ламп, першим дослідив неонове світло.

Олександр Смакула увійшов в історію науки як один із найвидатніших українських фізиків XX ст. Програмовані, тонкоплівкові технології, гетеролазери, надчисті ("космічні") кристали, однокристальні мікропроцесори, радіаційна фізика твердотільних матеріалів, модерна сенсорика - аж не віриться, що всі ці сучасні, актуальні й перспективні напрями охоплювала одна людина, видатний український фізик професор Олександр Смакула.

Земляк блискуче освоїв основи квантової механіки, яка тільки-но створювалася, і застосував їх для розв'язання механізмів взаємодії електромагнітного випромінювання з кристалом. Вчений робить епохальне відкриття, на яке отримав перший у світі патент, - спосіб поліпшення оптичних приладів, що отримав назву "просвітлення оптики". Він автор понад 100 наукових праць.

Зенон Храпливий – український фізик-теоретик. У світовій науці відомий як учений, що займався проблемами [квантової теорії поля](#). Видав перший український гімназійний підручник "Нарис фізики" з українсько-польським словником фізичної термінології. Успішно займався теорією нелінійної електродинаміки та теорією спектрів водню та гелію, працював в ділянці релятивістської квантової механіки.

Своїми дослідженнями я зробив спробу відкрити ще один розділ про життя і наукову спадщину вище згаданих вчених-фізиків. Надіюсь, що моя праця допоможе вам поближче познайомитися з однією з трагічних і, одночасно, видатних сторінок життя українських науковців в еміграції.